

VUK S. KARADŽIĆ U ŠTAMPANIM MEDIJIMA U BANJOJ LUCI OD 1907. DO 2007. GODINE

VUK S. KARADZIC IN PRINT MEDIA IN BANJA LUKA SINCE 1907 UNTIL 2007

Svetlana Dušanić Gačić¹

„Dokle god živi jezik, dokle ga ljubimo i počitujemo, njim govorimo i pišemo, pročišćavamo ga, umnožavamo i ukrašavamo, dotle živi narod: može se među sobom razumijevati i umno sjeđinjavati; ne prelijeva se u drugi, ne propada“

Vuk Stefanović Karadžić

Sažetak

Bosna i Hercegovina je podijeljeno društvo po svim osnovama, pa tako i jezičkim i medijskim. Danas se doslovno vodi borba za opstanak srpskog jezika u Bosni i Hercegovini. Zbog toga je veoma važno prisjetiti se Vukove borbe za jezik. Cilj ovog rada je prikazati da se u štampanim medijima u Banjoj Luci, počev od 1907. do 2007. godine iz godine u godinu sve manje pažnje posvećuje obrazovanju čitalaca, a samim tim i tvorcu srpskog književnog jezika. U istraživanju se koristila metoda kvantitativne analize sadržaja novinskih tekstova (kao jedinice analize sadržaja).

Cilj je bio, uz pomoć kvantitativnih pokazatelja, dobiti podatke o količini tekstova u kojima se obrađivane teme iz života i djela Vuka Stefanovića Karadžića. Prema dobijenim rezultatima, u stogodišnjem periodu u banjalučkim štampanim medijima objavljena su ukupno 63 teksta u kojima je obrađivana tema tvorca srpskog jezika. Zaključili smo da je porast senzacionalizma rezultat naglašene komercijale štampanih medija, šarene naslovnice i primamljivi naslovi su ono što „prodaje“ novine, a posvećenost kulturi i obrazovanju je na začelju profesije. Kroz analizirani period možemo zaključiti da situacija nije mnogo drugačija tokom stogodišnjeg perioda, samo su se prioriteti novinarske profesije mijenjali.

Ključne riječi: Vuk Stefanović Karadžić, srpski jezik, mediji, obrazovanje, čitaoci

Abstract

Bosnia and Herzegovina is a society deeply divided in all matters. It's division is visible in language and media. There is a struggle going on these days for survival of Serbian language in Bosnia and Herzegovina. That's why it is important to recall the struggle for language of Vuk Karadzic. The goal of this work is to present that Banjaluka's printed media (in the period from 1907. to 2007.) have been paying less and less attention to education of consumers over the years. Less attention has been paid to the creator of Serbian literate language as well.

Quantitative analysis of newspaper articles has been a method used in this research. The goal was to collect all the data about the quantity of the articles which contain topics about the life and work of Vuk Stefanovic Karadzic. According to the results this type of articles had been printed in Banjaluka's media for 63 times during the mentioned period.

1 Profesor visoke škole, Visoka škola „Banja Luka College“ dsanic_svetlana@yahoo.com

We concluded that sensationalism increase was the result of printed media commercialization. Colorful cover pages and tempting headlines are the things that sell the papers. Commitment to the culture and education is at the bottom of the priorities in journalism. We can conclude that through the analysed period of time situation does not vary. Only the priorities of journalist profession changed.

Key words: Vuk Stefanovic Karadzic, Serbian language, media, education, consumers.

Uvod

Vraćanje u prošlost kada se vodila borba za srpski jezik i pravopis je neophodna danas kada se doslovno vodi borba za njegov opstanak, posebno u Bosni i Hercegovini. Zbog toga je veoma važno prisjetiti se Vukove borbe za jezik. Danas se u književnim krugovima Bosne i Hercegovine vodi polemika oko pojave bosanskog jezika i njegove autentičnosti.

Današnji svijet oblikovan je djelovanjem masovnih medija i njihova pozitivna uloga prije svega je u količini informacija koje pružaju, kao i njihovoj obrazovnoj ulozi.

U ovom radu se želi ukazati da su masovni mediji zagušeni nebitnim informacijama i namjernoj manipulaciji, dok se na obrazovanje kao jednu od važnih uloga medija obraća pažnja veoma malo ili nimalo.

Ljudima je na raspolaganju veliki broj različitih medija, a pojava interneta omogućila je pristup brojnim izvorima informacija, što u svakom slučaju ne opravdava medije da se udalje od onoga što ljudi od njih očekuju da budu.

Cilj ovog istraživanja je prikazati da se u štampanim medijima u Banjoj Luci, počev od 1907. do 2007. godine iz godine u godinu sve manje pažnje posvećuje obrazovanju čitalaca, a samim tim i tvorcu srpskog književnog jezika.

Štampani mediji su izabrani kao platforma za istraživanje, zbog njihove dostupnosti, ali i raširenosti u pomenutom stogodišnjem periodu. Osim toga, štampani mediji se od njihovog nastajanja uzimaju kao vaspitno-obrazovna kategorija u koju čitaoci imaju povjerenje.

Međutim, zbog čega je tvorac srpskog književnog jezika i pravopisa iz godine u godinu zapostavljan u Banjoj Luci nalazimo u činjenici da se srpski kulturni krugovi u Bosni i Hercegovini najčešće oslanjaju na Srbiju. Imajući ovo u vidu, možda je upravo to i glavni razlog zbog kojeg nije bilo sistemskog proučavanja posvećenosti banjalučkih medija Vukovom životu i djelu, jer su se oni instinktivno naslanjali i identifikovali sa štampanim medijima preko Drine.

Literatura koja se bavi izučavanjem Vukovog života i djela, a napisana rukom nekog Banjalučanina, ne postoji.

Možda je razlog tome što o Vuku nije lako pisati. Teško je i skoro nemoguće dodati nešto novo već postojećem bogatom proučavanju njegove svestrane aktivnosti od strane brojnih naučnika i književnika. Pa ipak, svaka generacija nanovo piše o velikanu naše istorije, ali još niko nije pisao o tome koliko su se novinari u štampanim medijima posvetili njemu.

Zbog toga, literatura koja je ovom radu dala zamah jesu prije svega Sabrana djela Vuka Karadžića i Srpski rječnik, ali i druge knjige o njegovom radu koje su nam pomogle u vezi sa metodologijom istraživanja periodike, ali ne kao izvori istraživanja.

Izvori

Najobimniji izvor za pisanje samog rada jeste „Glas Srpske“, koji je i najstariji dnevni list na području Banje Luke. Prvi broj ovog danas dnevnog lista, u početku nedeljnika, izašao je u Župnici kod Drvara 31. jula 1943. godine kao organ NOP-a za Bosansku Krajinu. Naredne godine izlazi kao glasilo Oblasnog odbora NOB fronta za Bosansku Krajinu. Od 1945. godine list izlazi u Banjaluci kao organ odbora Narodnog fronta za banjalučku oblast do juna 1951. godine, kada se i privremeno gasi.

Od 1. septembra 1953. godine ponovo izlazi, ali ovoga puta kao medij Socijalističkog saveza radnog naroda, pod imenom „Banjalučke novine“. Od 29. novembra 1955. godine ove novine su počele da izlaze kao „Krajiške novine“. Ovaj list ponovo mijenja ime 1963. godine i tada počinje da izlazi pod imenom „Glas“. „Glas“ mijenja 1992. godine ime u „Glas srpski“, a od 2004. radi pod imenom „Glas Srpske“.

Osim „Glasa“, izvori su i list „Otadžbina“ koju je pokrenuo književnik Petar Kočić, kao i list „Razvitak“.

Časopis za narodno prosvjećivanje „Razvitak“ izlazio je od 1934. do 1941. godine. Vlasnik i izdavač je bio dr Branko Ćubrilović, a odgovorni urednik Kosta Majkić. Docnije kulturno društvo „Zmijanje“ u Banjoj Luci.

Prostor

S obzirom na to da je Banja Luka najveći grad u Bosni i Hercegovini koja njeguje srpsku kulturu i tradiciju, pa samim tim i srpski jezik. Uključujući to da je Banja Luka univerzitetski centar i da ima katedru za srpski jezik i književnost, kao i katedru za medije, kao i da se većina štampanih medija izdavala i izdaje upravo tu, logičan izbor istraživačkog prostora jeste Banja Luka.

Međutim, loša strana istraživanja o medijskoj prisutnosti Vuka Stefanovića Karadžića u štampanim medijima u Banjoj Luci jeste činjenica da je banjalučki srez pedesetih godina imao 270.000 stanovnika, a njih je 6.493 bilo nepismeno. Ako se broju nepismenih doda i više od 97.000 polupismenih, dobija se cifra od više od 165.000 nepismenih i polupismenih u banjalučkom srezu.²

Vrijeme

Zbog početka izlaženja Kočićeve *Otadžbine* 1907. godine, upravo ta godina je uzeta kao početak za istraživanje. Zbog čega početak izlaženja *Otadžbine*? Upravo zato što je Kočić bio borac za srpsku misao, a pokretanjem lista, osim političkih ciljeva, imao je za cilj i obrazovanje nepismenog i neprosvijećenog stanovništva. On je u svom radu ukazivao na potrebu osnivanja škola i čitaonica, za šta se zalagao i sam Vuk.

Godina 2007. uzeta je kao završni period zbog zaokruživanja cjeline istraživanja, ali i činjenice da su mediji postali sve više senzacionalistički, koji se zalažu za dnevopolitički interes, a ne dugoročni interes edukacije i informisanosti građana o ključnim problemima koji vode boljem životu.

² Krajiške novine, 11. januar 1957., broj 177.

Kako je jednom neko napisao, u srpskoj istoriji Vuk je bio svjetionik koji je u olujnim noćima upravljao brodić srpske kulture ka novim horizontima. Zbog toga je cilj ovog rada da vrati svjetlo davno upaljenom svjetioniku.

Metodologija

Pri izboru novina za istraživanje nije bilo kriterijuma po kojim bismo birali novine, nego je jedini kriterijum bio da su štampane na području Banje Luke. Zbog toga nećemo upoređivati način na koji je zastupljen Vuk u svakom od analiziranih novina, nego svaki za sebe.

Cilj istraživanja je bio utvrditi prisutnost tekstova o Vuku Stefanoviću Karadžiću u banjalučkim novinama u stogodišnjem periodu.

U okviru istraživanja postavljene su tri hipoteze:

1. U banjalučkim novinama se zapostavlja lik i djelo Vuka Stefanovića Karadžića uprkos borbi za opstanak srpskog jezika u BiH
2. Banjalučke novine imaju višegodišnju neposvećenost tvorcu srpskog jezika i pravopisa
3. Najveći broj tekstova u kojima se pominje Vuk Stefanović Karadžić su samo povodom značajnijih godišnjica

Kako bi se potvrdile ili opovrgnule postavljene hipoteze, u istraživanju se koristila metoda kvantitativne analize sadržaja novinskih tekstova (kao jedinice analize sadržaja). Cilj je bio, uz pomoć kvantitativnih pokazatelja, dobiti podatke o količini tekstova u kojima se obrađivane teme iz života i djela Vuka Stefanovića Karadžića. Za obradu i kategorizaciju tekstova, kao i u interpretaciji dobijenih rezultata, korištena je kvalitativna analiza.

Analiza zastupljenosti tekstova u štampanim medijima

Analizu broja tekstova i njihov povod objavljivanja predstavimo po novinama onako kako su one objavljivane. Tako da ćemo krenuti od časopisa „Razvitak“ kao najstarijeg, zatim dnevnih novina „Glas“, dnevnih novina „Glas srpski“ i na kraju današnjih dnevnih novina „Glas Srpske“.

Časopis „Razvitak“

U časopisu „Razvitak“ u toku njegovog postojanja izašla su ukupno četiri članka koja obrađuju temu o Vuku Stefanoviću Karadžiću. Prvi broj časopisa je izašao 1934. godine, a prvi članak o Vuku je objavljen 1936. godine pod nazivom „Koža bivoljača“³. U tekstu se Vuk pominje u kontekstu objašnjenja riječi bivoljača. Iz analize ovog teksta možemo zaključiti da se u tom periodu novinarstvo zalagalo za pravopis i naglašavanje Vukovog doprinosa objašnjenju riječi.

Povodom 150 godina od rođenja Vuka, 1937. godine u časopisu „Razvitak“ objavljen je članak „Banjalučani i Vukova knjiga o običajima“⁴. U pomenutom članku dat je poseban

3 Koža bivoljača, Razvitak, 1936, el. izdanje NUBRS (<http://digital.nub.rs/>)

4 Banjalučani i Vukova knjiga o običajima, Razvitak, 1937., el. izdanje NUBRS (<http://digital.nub.rs/>)

značaj Vukovim dostignućima u srpskom jeziku. Autor daje značaj putu koji je Vuk prošao da bi se izborio za svoju reformu.

Godinu kasnije „Razvitak“ donosi raspravu o Vuku i njegovom doprinosu književnosti koju potpisuje K. Đorđević. Autor se osvrnuo na poteškoće koje je Vuk morao savladati u borbi za reformu jezika.

Iste godine u časopisu „Razvitak“ Milan Karanović objavljuje tekst „Vuk i slavljenje Božića“⁵. Poenta članka je objašnjenje riječi koje se pominju na Božić i koje je Vuk objasnio u knjizi, „Život i običaji naroda srpskog“⁶. Karanović se osvrnuo na činjenicu da Vuk nije bio u Bosni i samim tim nije mogao objasniti neke riječi, koje izvorno potiču sa tog kraja.

Nakon ovog članka, pa do gašenja časopisa „Razvitak“ 1941. godine nije bilo tekstova o Vuku Stefanoviću Karadžiću.

Časopis „Razvitak“	
Razvitak 1936. godine	„Koža bivoljača“
Razvitak 1937. godine	„Banjalučani i Vukova knjiga o običajima“
Razvitak 1938. godine	Rasprava o Vukovoj borbi za jezik
Razvitak 1938. godine	„Vuk i slavljenje Božića“

Tabela 1: Pregled tekstova objavljenih u časopisu „Razvitak“

Dnevne novine „Glas“

U dnevnim novinama „Glas“, koji je najstariji dnevni list na području Banje Luke, broj analiziranih i objavljenih tekstova o Vuku Stefanoviću Karadžiću je ukupno 22. Pod nazivom „Glas“, ove dnevne novine izlaze od 1963. godine do 1992. godine.

Pod naslovom „Vukovo djelo još uvijek nedovoljno proučeno“⁷ objavljen je članak 7. februara 1965. godine, a povodom sto godina od smrti Vuka Stefanovića Karadžića. Ovaj članak bavi se monografijom dr Miodraga Popovića i daje kritički osvrt na jugoslovenske književnike i institucije koje se nisu dovoljno bavile Vukovim djelom.

U ovim dnevnim novinama, nakon ovog iscrpnog i zaista vrijednog članka, predstoji dug period u kome je Vuk doslovno zaboravljen. Dakle, od 1965. do 1986. nije bilo objavljenih članaka u banjalučkim medijima.

Nakon 20 godina, 25. maja 1987. godine pojavljuje se članak pod naslovom „Nepromišljen čin finalista“⁸ u rubrici Kultura⁹. Članak je posvećen promišljanju banjalučkih pjesnika o Vuku Stefanoviću Karadžiću.

Naslov „O Vuku u Nju Jorku“¹⁰ objavljen je 28. maja 1987. godine. Tekst donosi razgovor o Vuku i njegovoj zaostavštini u Informativnom centru u Njujorku. Iste godine 3. juna objavljen je, takođe u rubrici Kultura, tekst pod nazivom „Poslije Vuka – Vinodolski zakonik“¹¹. Ovo je analitički tekst koji donosi argumente o tome da UNESCO treba da uvr-

5 Vuk i slavljenje Božića, Razvitak, 1937., el. izdanje NUBRS (<http://digital.nub.rs/>)

6 Život i običaji naroda srpskog, Razvitak, 1938., el. izdanje NUBRS (<http://digital.nub.rs/>)

7 Vukovo djelo još uvijek nedovoljno proučeno, Glas, 1965.

8 Nepromišljen čin finalista, Glas, 1986.

9 Ranije u analizi nisu pominjane rubrike, jer novine na taj način nisu ni bile razvrstavane

10 O Vuku u Nju Jorku, Glas 1987.

11 Poslije Vuka – Vinodolski zakonik, Glas 1987.

sti pored Vuka S. Karadžića još neke značajne momente iz istorije jugoslovenskog naroda. Iste godine 15. juna u rubrici Kultura objavljen je izvještaj sa izložbe „Izložba o Vuku“¹².

U rubrici Panorama, 18. juna 1987. godine štampan je tekst „Vukova godišnjica“¹³. Ovaj tekst izašao je povodom 200 godina od Vukovog rođenja. Članak takođe govori i o tome da je izdata markica sa Vukovim likom na prijedlog zajednice jugoslovenskih PTT preduzeća.

U ovoj godini objavljen je i tekst „Završen Vukov sabor“¹⁴ u rubrici Kultura 16. septembra, koji govori o saboru u Tršiću, organizovanom u Vukovu čast.

Takođe, u rubrici Kultura iste godine 2. novembra objavljen je tekst „U Vukovoj godini bez nepismenih“¹⁵. Članak govori o opismenjavanju 150.000 lica do 50 godina starosti u Srbiji.

Povodom 200 godina od rođenja Vuka, 4. novembra je izašao tekst „Vuku u čast 1.000 crteža, povodom 200. godišnjice“¹⁶, na rubrici Kultura. Istim povodom, objavljen je i tekst „Izložba o Vuku u Sidneju.“¹⁷ Vuku u čast Klub Jugoslovena je održao skup, što je čitaoci ma predstavljeno 11. novembra na rubrici Kultura u tekstu „Vukovo veče u Bengariju“¹⁸.

Članak objavljen 13. novembra 1987. godine u rubrici Kultura „Vuk i narodna dječija pjesma“¹⁹, donosi odlomak izlaganja na 104. Kongresu udruženja folklorista Jugoslavije, održanog u Tuzli. U daljem odlomku Vuk je zapisivao i pjesme koje su se pjevale djeci ili koje su djeca pjevala sama. Vuk ih je pripisao ženskim pjesmama. „Glas“ 25. novembra 1987. godine donosi i izvještaj „Akademija posvećena Vuku“²⁰ povodom obilježavanja 200. godišnjice u Moskvi.

Sljedeća godina je takođe poprilično bogata tekstovima posvećenim Vuku. Tako je 1988. godine 4. januara na rubrici Kultura štampan „Odlomak prvonagrađenog rada o Vuku na konkursu banjalučke Gimnazije.“²¹ Iste godine, 16. i 17. januara na rubrici Kultura bilo je moguće pročitati tekst „Vrijeme kreativnih“²², kao i intervju sa dr Zoricom Turijačanin o ostvarenju za mlade. Sagovornik pravi osvrt na ženske pjesme koje je Vuk zabilježio.

Članak „Razgovor s Vukom“²³, objavljen 29. januara 1988. godine na rubrici Kultura, donosi izvještaj o izvedenoj predstavi edukativnog karaktera u prijedorskim školama. Iste godine, 18. februara objavljen je članak „Završen film Vuk i Rusija“²⁴. Članak prenosi radnju dokumentarnog filma koji govori o posjeti Vuka Rusiji.

„Još jedno slovo o Vuku“²⁵ je članak koji je objavljen 19. februara 1988. godine i donosi odlomak monografije pjesnika Đorđa Radišića koju je napisao povodom 200. godišnjice rođenja Vuka Stefanovića Karadžića.

U „Glasovom“ dodatku Đački kutak, 22. februara 1988. godine objavljen je tekst „Vuku na dar“²⁶ koji predstavlja članova literarne sekcije osnovne škole „Kasim Hadžić“.

12 Izložba o Vuku, Glas, 1987.

13 Vukova godišnjica, Glas, 1987.

14 Završen Vukov sabor, Glas, 1987.

15 U Vukovoj godini bez nepismenih, Glas, 1987.

16 Vuku u čast 1000 crteža, povodom 200. godišnjice, Glas, 1987.

17 Izložba o Vuku u Sidneju, Glas, 1987.

18 Vukovo veče u Bengariju, Glas, 1987.

19 Vuk i narodna dječija pjesma, Glas 1987.

20 Akademija posvećena Vuku, Glas, 1987.

21 Odlomak prvonagrađenog rada o Vuku na konkursu banjalučke Gimnazije, Glas, 1988.

22 Vrijeme kreativnih, Glas, 1988.

23 Razgovor s Vukom, Glas, 1988.

24 Završen film Vuk i Rusija, Glas, 1988.

25 Još jedno slovo o Vuku, Glas, 1988.

26 Vuku na dar, Glas, 1988.

„Glas“ 17. juna 1988. godine na rubrici Kultura donosi i članak „Na Sorboni o Vuku“²⁷, koji prenosi događaje sa Sorbone gdje su održani veliki međunarodni kolokviji na dvije teme: Vuk Karadžić i Evropska filologija, kao i Odnos jezika i nacije u Jugoslaviji.

„Horskim svečanostima – Vukova nagrada“²⁸ članak je objavljen 5. januara 1989. godine na rubrici Kultura. Tekst je posvećen dodjeli Vukove nagrade kao jedne od najvećih društvenih i kulturnih priznanja u Srbiji, a koja je pomenute godine pripala Jugoslovenskim horskim svečanostima u Nišu.

U posljednjoj godini izlaženja dnevnih novina pod nazivom „Glas“, 1. i 2. januara 1992. godine objavljen je članak „Vukovo posljednje putovanje“²⁹.

Dnevne novine „Glas“	
Glas 1965. godina	„Vukovo djelo još uvijek nedovoljno proučeno“
Glas 1987. godina	„Nepromišljen čin finalista“
Glas 1987. godina	„O Vuku u Nju Jorku“
Glas 1987. godina	„Poslije Vuka – Vinodolski zakonik“
Glas 1987. godina	„Izložba o Vuku“
Glas 1987. godina	„Vukova godišnjica“
Glas 1987. godina	„Završen Vukov sabor“
Glas 1987. godina	„U Vukovoj godini bez nepismenih“
Glas 1987. godina	„Vuku u čast 1.000 crteža, povodom 200. godišnjice“
Glas 1987. godina	„Izložba o Vuku u Sidneju“
Glas 1987. godina	„Vukovo veče u Bengariju“
Glas 1987. godina	„Vuk i narodna dječija pjesma“
Glas 1987. godina	„Akademija posvećena Vuku“
Glas 1988. godina	„Odlomak prvonagrađenog rada o Vuku na konkursu banjalučke Gimnazije“
Glas 1988. godina	„Vrijeme kreativnih“
Glas 1988. godina	„Razgovor s Vukom“
Glas 1988. godina	„Završen film Vuk i Rusija“
Glas 1988. godina	„Još jedno slovo o Vuku“
Glas 1988. godina	„Vuku na dar“
Glas 1988. godina	„Na Sorboni o Vuku“,
Glas 1989. godina	„Horskim svečanostima – Vukova nagrada“
Glas 1992. godina	„Vukovo posljednje putovanje“.

Tabela 2.: Pregled tekstova objavljenih u dnevnim novinama „Glas“

Dnevne novine „Glas srpski“

„Besjeda o srpskim velikanima“³⁰ članak je objavljen kao najava srpsko-prosvjetnog i KUD društva „Prosvjeta“, povodom svečane akademije posvećene srpskim velikanima: Vuku S. Karadžiću, Branku Radičeviću, J. J. Zmaju i Đuri Jakšiću u Banskome dvoru u Banjoj Luci. Tekst je objavljen 16. novembra 1994. godine na rubrici Kultura.

27 Na Sorboni o Vuku, Glas, 1988.

28 Horskim svečanostima – Vukova nagrada, Glas, 1989.

29 Vukovo posljednje putovanje, Glas, 1992.

30 Besjeda o srpskim velikanima, Glas srpski, 1994.

Iste godine 18. novembra objavljen je članak „Mnogo smo htjeli i mnogo započeli“³¹ koji donosi izvještaj sa svečane akademije u čast velikanima: Vuku S. Karadžiću, Branku Radičeviću, J. J. Zmaju i Đuri Jakšiću u Banskom dvoru u Banjoj Luci.

„Jubilej KUD „Karadžić“ u Loznici“³² članak je objavljen 4. maja 1995. godine u rubrici Kultura, a donosi izvještaj o obilježavanju 145. godine KUD „Karadžić“ iz Loznice.

Godine 1995. 21. avgusta objavljen je tekst pod nazivom „Međunarodni kamp folklorista u Tršiću, rodnom mjestu Vuka Stefanovića Karadžića“³³. Tekst donosi izvještaj o tome da je u Vukovom rodnom mjestu počeo je rad međunarodnog kampa folklorista i okupio studente slavistike iz šest evropskih zemalja.

„Glas srpski“ 29. avgusta 1995. godine donosi tekst „Istorija, kultura i običaji“³⁴ koji izvještava o radu međunarodnog kampa folkloristike koji je okupio studente slavistike iz niza evropskih zemalja i njihove kolege iz Jugoslavije, a organizovanog u Tršiću.

Iste godine 13. septembra na rubrici Kultura objavljen je članak „Poruke duhovnog ohrabrenja“³⁵. Ovo je izvještaj o početku prvog Vukovog sabora, manifestacije koja na svoj način odražava prošlost, sadašnjost i srpsku kulturnu budućnost.

Vijest „Vukov glas donosi“³⁶ objavljena 7. marta 1996. godine donosi priču o vrijednim đacima Osnovne škole „Vuk Stefanović Karadžić“ u Doboju, gdje je iz štampe izašao prvi broj lista učenika koji govori o ovoj ustanovi u prošlom vijeku.

Najava 25. đачkog Vukovog sabora u rodnom mjestu Tršiću pod nazivom „25. đачki Vukov sabor“³⁷, objavljena je 16. maja iste godine na rubrici Kultura. Iste godine 1. avgusta objavljen je i intervju „Jezički identitet po Vukovoj tradiciji“³⁸ sa magistrom Mirjanom Vlaisavljević. Ona je u ovom intervjuu govorila o Vukovoj reformi srpskog jezika.

U dodatku Kultura od 4. do 9. januara 1997. godine objavljen je tekst „Vuku Karadžiću u čast“³⁹. Tekst govori da je u Pocku, jednom od najstarijih poljskih gradova, Osnovna škola „Vuk Stefanović Karadžić“ obilježila dvadesetogodišnjicu dobijanja imena reformatora srpskog jezika.

„Ulazak u duhovnu radionicu čovječanstva“⁴⁰, članak koji je objavljen 3. maja 1997. godine i ističe reformu jezika koju je uradio Vuk Stefanović Karadžić. Iste godine 15. maja objavljen je tekst „Dva veka Vukove škole u Loznici“⁴¹ posvećenog svečanoj akademiji. Druge sedmice maja u Loznici, Tršiću i u manastiru Tronoši, bili su priređeni raznovrsni programi, a završnu manifestaciju u Tršiću otvorila je književnica Mira Alečković, što je u „Glasu Srpske“ 15. maja preneseno pod naslovom „Knjige kao spomenici“⁴².

Povodom 150 godina od štampanja prvog izdanja Novog zaveta, objavljeno je treće izdanje zvaničnog sinogskog prevoda Novog zaveta, a Vuku u čast. Ovaj događaj je popraćen člankom pod nazivom „Uzvišeni biblijski stil“⁴³, koji je objavljen 12. jula na rubrici Kultura.

31 Mnogo smo htjeli i mnogo započeli, Glas srpski, 1994.

32 Jubilej KUD „Karadžić“ u Loznici, Glas srpski, 1995.

33 Međunarodni kamp folklorista u Tršiću, rodnom mjestu Vuka Stefanovića Karadžića, Glas Srpski, 1995

34 Istorija, kultura i običaji, Glas srpski, 1995.

35 Poruke duhovnog ohrabrenja, Glas srpski, 1995.

36 Vukov glas donosi, Glas srpski, 1996.

37 25. đачki Vukov sabor, Glas srpski, 1996.

38 Jezički identitet po Vukovoj tradiciji, Glas srpski, 1996.

39 Vuku Karadžiću u čast, Glas srpski, 1997.

40 Ulazak u duhovnu radionicu čovječanstva, Glas srpski, 1997.

41 Dva veka Vukove škole u Loznici, Glas srpski, 1997.

42 Knjige kao spomenici, Glas srpski, 1997.

43 Uzvišeni biblijski stil, Glas srpski, 1997.

Izveštaj sa svečanosti u slavu Vuka S. Karadžića, ispred njegove kuće u Tršiću, objavljen 23. jula, takođe 1997. godine pod naslovom „U slavu oca pismenosti“⁴⁴.

Najava pomena na dva velikana Ive Andrića i svih reformi Vuka Stefanovića Karadžića u Narodnoj biblioteci iz Čelince, objavljena je 8. oktobra pod naslovom „Sećanje na Vuka i Andrića“.

„Kulturni vremeplov“⁴⁵ naslov je teksta objavljenog 13. oktobra 1997. godine na rubrici Kultura. Članak iscrpno govori o rođenju, radu, stvaranju i rezultatima srpskog reformiste Vuka Stefanovića Karadžića. Istog dana objavljen je i tekst „U slavu jezika i knjige“⁴⁶ kao izveštaj sa događaja u čast Vuka Karadžića i 150 godina reforme srpskog jezika.

Naučni skup na Žablaku u čast Vuka i njegove reforme srpskog jezika popraćen je člankom „Na izvoru Vukova jezika“⁴⁷ i objavljen 6. februara 1998. godine.

Godine 1999. dnevne novine „Glas srpski“ od 28. januara na rubrici Kultura objavljuje tekst „Prošlost veliko znamenje“⁴⁸ koji analizira rad Centra za kulturu Vuka Karadžića u Loznici koji je te godine kao i prethodnih, glavninu aktivnosti posvetio njegovanju i afirmaciji kulturno-istorijskih vrijednosti srpskog naroda.

Dnevne novine „Glas srpski“	
Glas srpski 1994. godine	„Besjeda o srpskim velikanima“
Glas srpski 1994. godine	„Mnogo smo htjeli i mnogo započeli“
Glas srpski 1995. godine	„Jubilej KUD Karadžić u Loznici“
Glas srpski 1995. godine	„Međunarodni kamp folklorista u Tršiću, rodnom mjestu Vuka Stefanovića Karadžića“
Glas srpski 1995. godine	„Istorija, kultura i običaji“
Glas srpski 1995. godine	„Poruke duhovnog ohrabrenja“
Glas srpski 1996. godine	„Vukov glas donosi“
Glas srpski 1996. godine	„25. đачki Vukov sabor“
Glas srpski 1997. godine	„Vuku Karadžiću u čast“
Glas srpski 1997. godine	„Ulazak u duhovnu radionicu čovječanstva“
Glas srpski 1997. godine	„Dva veka Vukove škole u Loznici“
Glas srpski 1997. godine	„Knjige kao spomenici“
Glas srpski 1997. godine	„Uzvišeni biblijski stil“
Glas srpski 1997. godine	„U slavu oca pismenosti“
Glas srpski 1997. godine	„Sećanje na Vuka i Andrića“
Glas srpski 1997. godine	„Kulturni vremeplov“
Glas srpski 1997. godine	„U slavu jezika i knjige“
Glas srpski 1998. godine	„Na izvoru Vukova jezika“
Glas srpski 1999. godine	„Prošlost veliko znamenje“

Tabela 3.: Pregled tekstova objavljenih u dnevnim novinama „Glas Srpski“

44 U slavu oca pismenosti, Glas srpski, 1997.

45 Kulturni vremeplov, Glas srpski, 1997.

46 U slavu jezika i knjige, Glas srpski, 1997.

47 Na izvoru Vukova jezika, Glas srpski, 1998.

48 Prošlost veliko znamenje, Glas Srpski, 1999.

Dnevne novine „Glas Srpske“

Najava monodrame „Vuk Stefanović Karadžić“ na Palama objavljena je pod nazivom „Vuk Karadžić na Palama“⁴⁹ na rubrici Kultura 3. maja 2002. godine.

Na rubrici Kultura 2002. godine objavljen je tekst pod nazivom „I Vuk pod zabranom“⁵⁰ koji donosi priču o cenzuri iz kneževske kancelarije Miloša Obrenovića gdje je odgođena primjena Vukovog pravopisa.

Izveštaj o održanoj monodrami u Novom Gradu popraćen je tekstom „Vuk Karadžić pred publikom“⁵¹ koji je objavljen 17. novembra 2003. godine.

Sjećanje na smrt srpskog reformatora Vuka Stefanovića Karadžića ilustrovano je pričom iz 6. februara 2004. godine pod „Dogodilo se na današnji dan“⁵².

Članak koji se bavi time koliko ljudi današnjice poznaju i prepoznaju Vuka Stefanovića Karadžića objavljen je 11. septembra 2004. godine pod nazivom „Vuka znaju po brkovima“⁵³, a suština priče govori o tome da li Vuka znamo po brkovima ili samo po re-formi.

Izdavanje knjige „Riznice narodnog kazivanja“ u Čačku popraćena je 11. novembra 2004. godine pod naslovom „Mozaik“⁵⁴.

Intervju sa lingvistom Bogdanom Dabićem objavljen je 16. novembra 2005. godine. Dabić govori o tome da ne treba često praviti promjene u pravopisu i da se treba držati osnove koju je Vuk postavio.

Povodom objavljivanja sabranih dijela Joanikija Pomučina, koji „ide“ Vukovim stopama, u „Glasu Srpske“ štampanom 23. novembra 2005, objavljen je tekst pod nazivom „Stazama Vuka Karadžića“⁵⁵.

Analitički članak objavljen 2005. godine u nedeljnom izdanju „Glasa Srpske“ na rubrici Kultura pod naslovom „Krug se zatvorio“⁵⁶ donosi pregršt zanimljivih informacija o stvaralačima na putu Beograd – Beč. Članak govori o poznanstvu Vuka sa poznatim književnicima Geteom i Grimom i o tome kako ih je Kopitar upoznao. Takođe govori o zainteresovanosti Getea za Vukovu reformu i narodne pjesme.

Priča koju donosi „Glas Srpske“ štampan 26. februara 2006. godine pod naslovom „Čuvaju Vukovo ime“⁵⁷ govori o Kulturno-umjetničkom društvu „Vuk S. Karadžić“ iz Berlina, koji njeguje srpske igre i pjesme.

„Priče zemlje i kamena“⁵⁸ izveštaj je sa književne večeri Radoslava Bratića održane na Filozofskom fakultetu na Palama. Bratićeve priče oslikavaju naš, vukovski i ovaj današnji, savremeni-postvukovski srpski jezik. Tekst je objavljen 23. maja 2006. godine.

„Suština srpske duhovnosti“⁵⁹ tekst je koji izvještava o promociji Vukovog kalendara u pripremi Vukove zadužbine, objavljen je 2. februara 2007. godine.

49 Vuk Karadžić na Palama, Glas Srpske, 2002.

50 I Vuk pod zabranom, Glas Srpske, 2002.

51 Vuk Karadžić pred publikom, Glas Srpske, 2003.

52 Dogodilo se na današnji dan, Glas Srpske, 2004.

53 Vuka znaju po brkovima, Glas Srpske, 2004.

54 Mozaik, Glas Srpske, 2004.

55 Stazama Vuka Karadžića, Glas Srpske, 2005.

56 Krug se zatvorio, Glas Srpske, 2005.

57 Čuvaju Vukovo ime, Glas Srpske, 2006.

58 Priče zemlje i kamena, Glas Srpske, 2006.

59 Suština srpske duhovnosti, Glas Srpske, 2007.

U rubrici Feljton od 6. februara 2007. godine objavljen je tekst kao sjećanje na Vukovu smrt pod nazivom „Dogodilo se na današnji dan“⁶⁰.

Izvještaj sa promocije Vukovog kalendara pod naslovom „San vidjela gradiška djevojka“⁶¹ objavljen je 17. februara 2007. godine.

Analitički članak o Vukovoj latinici za koju malo ko zna da je postojala, koja se nije ni upotrebljavala, donosi tekst pod naslovom „Vukova reforma srpske latinice“⁶², a objavljen je 19. maja 2007. godine.

Dnevne novine „Glas Srpske“	
Glas Srpske 2002. godine	„Vuk Karadžić na Palama“
Glas Srpske 2002. godine	„I Vuk pod zabranom“
Glas Srpske 2003. godine	„Vuk Karadžić pred publikom“
Glas Srpske 2004. godine	„Dogodilo se na današnji dan“
Glas Srpske 2004. godine	„Vuka znaju po brkovima“
Glas Srpske 2004. godine	„Mozaik“
Glas Srpske 2005. godine	„Stazama Vuka Karadžića“
Glas Srpske 2005. godine	„Krug se zatvorio“
Glas Srpske 2006. godine	„Čuvaju Vukovo ime“
Glas Srpske 2006. godine	„Priče zemlje i kamena“
Glas Srpske 2007. godine	„Suština srpske duhovnosti“
Glas Srpske 2007. godine	„Dogodilo se na današnji dan“
Glas Srpske 2007. godine	„San vidjela gradiška djevojka“
Glas Srpske 2007. godine	„Vukova reforma srpske latinice“

Tabela 4.: Pregled tekstova objavljenih u dnevnim novinama „Glas Srpske“

Rezultati

U stogodišnjem periodu u banjalučkim štampanim medijima objavljena su ukupno 63 teksta u kojima je obrađivana tema – Vuk Stefanović Karadžić.

Dobijeni rezultati istraživanja analiziranih novina, onih u kojima su objavljivani tekstovi o Vuku Stefanoviću Karadžiću, kao i onih u kojima nisu, gledano po ukupnom broju tekstova, možemo reći da je to veoma mali broj u odnosu na analizirani stogodišnji period.

Prema tome, naša prva hipoteza je dokazana da se u banjalučkim novinama zapostavlja lik i djelo Vuka Stefanovića Karadžića, kroz čitav analizirani stogodišnji period uprkos borbi za opstanak srpskog jezika u BiH.

Ono što je poražavajuće, jeste i to da imamo period od 20 godina kada se Vukovo ime ni ne spominje u novinama banjalučke regije. Odnosno u periodu od 1965. do 1986. nije bilo objavljenih članaka u banjalučkim medijima, čime smo dokazali i drugu hipotezu.

Treća hipoteza, da je najveći broj tekstova u kojima se pominje lik i djelo Vuka Stefanovića Karadžića objavljeno povodom značajnijih godišnjica, je takođe dokazana.

⁶⁰ Dogodilo se na današnji dan, Glas Srpske, 2007.

⁶¹ San vidjela gradiška djevojka, Glas Srpske, 2007.

⁶² Vukova reforma srpske latinice, Glas Srpske, 2007.

Vidimo da su novine pratile događaje na kojima je obilježavana godišnjica Vukove smrti ili rođenja, povodom objavljivanja knjiga ili kalendara u pomen na njegovo rođenje ili smrt.

Zaključak

Kroz analizu smo mogli vidjeti da je stogodišnji period obrade podataka izuzetno veliki i značajan, međutim, da se djelo Vuka Stefanovića Karadžića ne pominje tako često kako bi trebalo.

Dobijeni rezultati istraživanja potvrdili su sve tri postavljene hipoteze, što je dobro za rad i naš cilj koji smo željeli postići, ali isto tako veoma loše za srpski narod u BiH koji ne pridaje važnost svome jeziku.

Cilj je bio da dokažemo da se u štampanim medijima iz godine u godinu sve manje pažnje posvećuje liku i djelu tvorca srpskog jezika i pravopisa, ali smo uvidjeli da se tokom cijelog posmatranog perioda ne može utvrditi takva dinamika objavljivanja tekstova, nego da je veoma šturo i površno bavljenje Vukom S. Karadžićem uopšteno u štampanim medijima u banjalučkoj regiji.

Zaključili smo da je porast senzacionalizma rezultat naglašene komercijalne štampanih medija, šarene naslovnice i primamljivi naslovi su ono što „prodaje“ novine, a posvećenost kulturi i obrazovanju je na začelju profesije. Kroz analizirani period možemo zaključiti da situacija nije mnogo drugačija tokom stogodišnjeg perioda, samo su se prioriteti novinarske profesije mijenjali.

Uprkos tome, rezultati ovog istraživanja svakako su indikativni za promišljanje o brizi za srpski jezik i pravopisu u štampanim medijima na području banjalučke regije.

Literatura

1. Belić, A. (1935) *Koliko se u našem jeziku ogleda naše narodno jedinstvo?*, Naš jezik, tom III, Beograd.
2. Belić, A. (1947) *Vuk i Daničić*, Beograd.
3. Brborić, B. (2001) *S jezika na jezik. Sociolingvistički ogledi*, Beograd—Novi Sad: CPL—Prometej.
4. Duncan, W. (1986) *The Life and Times of Vuk Stefanovic Karadzic 1787—1864. Literacy, Literature, and National Independence in Serbia*, Michigan: The University of Michigan.
5. Halilović, S. (1996): *Pravopis bosanskoga jezika*, Sarajevo.
6. Ivić, M. (1997) *O Vukovom i vukovskom jeziku*, Beograd.
7. Ivić, P. (1990) *O jeziku nekadašnjem i sadašnjem*, Beograd—Priština: BIGZ— Jedinstvo.
8. Jagić, V. (1864) „Iz prošlosti hrvatskog jezika”, *Književnik*, Zagreb.
9. Jelavich, Ch., Jelavich, B. (1993) *The Establishment of the Balkan National States, 1804—1920*, Washington: University of Washington Press.
10. Karadžić, S. V. (1818) *Srpski rječnik*, Beč.
11. Karadžić, S. V., (1849) „Srbi svi i svuda”, *Kovčević za istoriju, jezik i običaje Srba sva tri zakona*, Beč.
12. Karadžić, S. V. (1861) „Srbi i Hrvati”, *Vidovdan*
13. Kollár, J. (1835) „O književnoj zaimnosti među narodi i narečjima slovenskim”, *Serbski narodni list*.
14. Kopitar, B., (1810) „Patriotische Phantasien eines Slaven”, *Vaterländische Blätter*.
15. Kopitar, J., (1984) *Serbica*, Beograd.
16. Milosavljević, P., (1997) *Srbi i njihov jezik. Hrestomatija*, Priština.

17. Novak, V. (1930) *Antologija jugoslovenske misli i narodnog jedinstva (1390—1930)*, Beograd
18. Obradović, D., (1975) *Život i priključenja, Beograd* (prvi put štampano 1783).
19. *Sabrana dela Vuka St. Karadžića*, (1968) Beograd.
20. Simić, R., (1991) *Srpskohrvatski pravopis*, Beograd.
21. Unbegaun, B. *Počeci književnog jezika kod Srba*, Beograd—Novi Sad: Vukova zadužbina — Matica srpska
22. Šišić F.,(1937) *Jugoslovenska misao. Istorija ideje jugoslovenskog narodnog ujedinjenja i oslobođenja od 1790—1918*, Beograd